

LLEIDA

FINY

1968

Artesa de Lleida, Primer trimestre

Creieu, potser, que l'any passat
ha fugit massa de pressa ?

Creieu, potser, que no ha deixat res
positiu aquí a Artesa ?

Llegiu, llegiu la Femosa
i creureu sense dubtar
que la cosa més llastimosa
és no saber-se acontentar.
El 1.968 ha pasat, és cert,
i és cert que ha pasat molt de pressa
però fent balnç res no s'hi perd
i ens pot donar una sorpresa.
Per a aconseguir una fita
cal temps, paciència i molt treball
no tancar-se dins l'ermita
sinó córrer pel mont i la vall.

Volem dir que cal molta fermesa
donant idees, treure la cara i actuar.

Si ho fem així potser que per Artesa
1.969 no passarà tampoc en và.

Per no allargar-nos més, deixarem per un altre dia parlar de la ceràmica de les Roques del Monjo i de les monedes ibèriques de l'era del Jevó.

Des d'ara a la Biblioteca hi haurà, definitivament, una vitrina on s'hi exposa tot el material recollit.

A G R I C U L T U R A

Estan parlant una colla de joves als quals interessa la nostra revista i desitjant millorar-la, hem decidit ampliar-la, introduint-hi treballs sobre agricultura, cultius, plagues i tractaments, per això tenim la intenció de publicar una pàgina agrícola destinada a donar consells i tècniques noves sobre tractaments i adobs, i també obrir una secció de consultes. Així nosaltres, joventut pagesa, podrem posar-nos al corrent de totes les novetats que més ens afectin.

Nosaltres que treballeu la terra, i que ho fem moltes vegades per rutina, vivim sempre preocupats per treure dels nostres cultius un major rendiment. Si tenim doncs els coneixements necessaris per saber com ho hem de fer, no solament rebríem amb goig el fruit de les plantes que hem vist créixer i morir sinó també, en el fons, ens sentiríem satisfets d'ésser uns bons pagesos.

Teníem preparades unes fórmules junt amb uns consells per ensofetar els arbres en aquesta època d'hivern, però quan ha estat el temps de imprimir aquestes fulles ens hem adonat que ja seria massa tard, perquè qui més qui menys ja té els arbres ensofetats i per això hem decidit deixar-ho estar.

No obstant ens atrevim, però, a donar-vos uns consells que no són nostres sinó que els hem rebut del Servei d'Extensió Agrària:

Acostumeu-vos a emprar els productes a les dosis exactes que indiquen les cases comercials i seguir-hi totes les indicacions que donen així com les precausions degudes.

No feu mai pel vostre compte barreges de productes sense saber si els productes que barregeu són mesibles ja que si no ho són us exposeu a fer cremades al fruit i fins i tot al arbre.

ARTESA ARQUEOLÒGICA

Ja fa temps que, des de les pàgines del l'anyorada "Veu d'Artesa" parlàvem d'un possible poblament prehistòric dins dels límits del nostre terme. Si llavors, per unes quantes mostres de pedres tallades, podríem pensar que el terme d'Artesa ja fa milers d'anys que està habitat, ara al cap de quatre anys i gràcies a moltes i millors i més variades coses que hem trobat ja n'estem completament segurs i per això podem afirmar rotundament que dins el nostre terme hi havia algun poblat d'aquella gent primitiva que no coneixia els metalls, en tot cas només el coure, i que les seves eines de treball, de defensa i d'ús cotidià, les feien de pedra.

Sí, la pedra era un dels materials que feien servir per a tot, triaven per això les pedres més dures com són, per exemple, el sílex, diorita, etc. Els altres materials que empraven eren la fusta, la banya, l'os i el vorí. D'aquests materials no en parlarem perquè, com és ara la fusta, en podrir-se no se'n pot trobar rastre, i els altres indubtablement més resistents a Artesa fins ara no n'hem trobat cap mostra. Gràcies, doncs que el material més usat fou la pedra, avui podem seguir el rastre d'aquella gent, perquè la pedra és un material que el pas dels segles no destrueix.

Allí on trobem molt rastre de pedres tallades junt amb molts fragments de les pedres més dures, ja no podem tenir cap dubte que hi ha gué o bé un poblat o campament, o bé un taller on treballaven el sílex. A Artesa ben bé podem assenyalar-hi un lloc d'aquests i dos de molt probables. El primer és al Tossal de l'Ambrosi i els altres dos són a les Roques del Monjo i a una cova prop de la Comassala. A tots els llocs que hem anomenat hi hem trobat alguna cosa. Al Tossal és on n'hem trobat més, tot però són peces trencades, mai no hem trobat cap peça sencera, això pot ésser degut a que tot ho hem trobat a flor de terra i aquesta és de conreu i per tant ha estat regirada moltes vegades. Aquests fragments de sílex tallats apareixen a la part est del Tossal i escampats per tots els bancals fins al caient de la serra.

Algunes d'aquestes peces són molt ben fetes, d'altres però només són estelles despreses de la peça que construïen. Al Tossal fins ara no hi hem trobat cap punta de flatxa (un sílex que podria ésser la meitat d'una punta, l'hem trobat a uns 200 metres al nord del Tossal) però sí, fulles que podrien ésser de ganivet i destrals.

EL MESTRE

Són les 9 de la nit i el fred apreta a pesar d'estar només a l'11 de setembre; aquest any sembla que l'hivern serà primerenc i els pagessos han recollit ben aviat força quantitat de verd.

L'Esteve, el Senyor Esteve com li diuen al poble, està atomiant-se de l'Enric, l'únic que ha demostrat ser un veritable amic. Estan a la porta i les llàgrimes lluiten per no sortir a regar la cara. S'han d'esforçar. La Núria ja no ha volgut sortir, ella no es sap aguantar tant com el seu home i amb les seves llàgrimes ho hauria fet tot més dolorós.

Fins fa poc han estat asseguts a la vora del foc, la llar aquest any l'han hagut d'encendre abans d'hora, encara no havia arribat mai un 11 de setembre tan fred com el d'enguany. La conversa ha estat molt curta, en el silenci s'ho deien tot, no calia paraules per expressar el que sentien, tot l'odi i tot l'amor, tots els plans xafats per la vinguda del nou "alcalde".

L'Esteve, el Senyor Esteve, havia estat, ja ni ell sabia desde quan, el mestre del poble. Ell havia ensenyat les primeres lletres als nens que ara eren homes que s'havien quedat al poble o havien passat per la Universitat o havien orientat els passos en altres sentits, però tots en guardaven un gran record del mestre. L'Esteve era el mestre i el pare del poble. Quantes coses ens contarien els pagessos del poble o els universitaris o mossèn Jaume o... o ...tants i tants. Tots els del poble! Tots el volien i l'estimaven. Però. . . .

Però aquest 11 de setembre van enviar al poble un altre "alcalde". Aquest venia d'unes altres terres i tenia moltes ganes de manar. No podia entendre que un altre que no fos ell fos respectat. I en el mateix poble... i sense fer-se esperar gens aquell mateix dia el va fer marxar. Ja en posaria d'altres en el seu lloc ! Però no a l'Esteve !

Fa molt fred i l'Esteve amb els ulls plorosos ha de dir adéu al poble. On anirà ? L'home que deixa sa casa enlloc més la pot trobar.

.....
Han passat molts anys d'aquest trist 11 de setembre però l'Esteve no ha pogut tornar a la seva escola. Han passat molts més mestres que han fet molt poc per ella, car aquesta no és la seva escola ni ells són els seus mestres. Com malai el poble aquell 11 de setembre, però l'alcalde encara hi mana i no vol al poble ningú que sigui estimat i es faci respectar. Molts han demanat que torni l'Esteve, però l'alcalde no ho vol i és ell qui mana. Que trist els pobles que no tenen els seus mestres. A les escoles hi falta l'escalfor que dona vida a l'infant. Els estranys són com bromades d'estiu i de les bromades res de bo pot esperar.

volem seguir parlant en català . No exigim que vosaltres el parleu, però sí que volem que mentres sigueu dins de "Casa Nostra" respecteu el nostre dret de seguir usant la nostra llengua".

Si tots tinguéssim la mateixa lògica de l'oncle i obréssim segons aquesta lògica, ja no tindríem problemes lingüístics, ja que la primera seria l'única discussió que tindrien amb els immigrants, perquè, reconeguem-ho, davant de la lògica, l'apassionament hi sobra i on hi ha lògica i no hi ha apassionament hi ha respecte i amb respecte ve l'amistat i tot l'altre... . .

%%%%%%%%%%

RECORDS

Tot és ple de fang
i l'aigua corre per la terra
com a regalins de sang
que devallen de la serra.
Tota ella poblada d'arbres
amb la pell i la saba seca
que em recorda aquelles terres
on la gent és maltreta.
Els ocells senten el fred
de l'hivern tan primerenc
i no el deixa la pau de l'indret
d'on miraven lo blaveno.
Ja és morta la figuera
d'aquell fruit meravellós
on féiem la foguera
quan el temps estava lapissós.
Ni sento el cant de les cigales
de l'antic estiu passat
que eren com a bengales
llançades envers la llibertat.

Albert.

Recordo que durant uns quants anys, jo llavors era molt petit, l'oncle Pau va tenir un mosso del qual n'estava molt content, i no solament pel seu caràcter obert i alegre sinó també perquè era molt treballador i tenia traça fent les feines. En recordo d'aquests mosso millor que dels altres que va tenir l'oncle, m'en recordo precisament per una anècdota que d'antuvi va fer que l'oncle s'enfadés molt, després les coses van posar-se al seu lloc i ja mai més hi va haver cap discussió. L'anècdota fou aquesta:

En Josep (Josep era el nom del mosso) abans de llogar-se a casa de l'oncle estava a casa d'uns "senyors" que tenien el costum de dinar a les dues (llavors tothom anava a l'hora del sol) però a casa de l'oncle sempre s'havia dinat al migdia, en punt, i a l'oncle això li agradava. I així que el primer dia la tia Josepa serví el dinar a l'hora de costum i tots s'assegueren a taula... Tots menys el Josep que enfadat volia que es dinés a les dues, sí, tal com sona, per no perdre el seu costum volia que tots s'acostumessin a dinar a la seva hora. L'oncle s'enfadà força i amb quatre paraules va posar les coses en clar. Li digué: A "casa nostra" sempre hem dinat a migdia, ens hi agrada de dinar i hi volem seguir dinant això últim ho recalcaré força. A "casa meua" tu has vingut a buscar feina i jo te n'he donat, però això no et dóna dret a posar la teua llei, així que si vols seguir treballant a casa t'hauràs d'adaptar als nostres costums però si no ho vols no cal que ho fagis; ves-ten.

En Josep que no era enze va entendre el que l'oncle li va dir i encara que de moment de mala gana es va assoure a taula a dinar. I des d'aquell dia no hi hagué cap més malentès. En Josep també al cap d'un temps, ja acostumat a dinar a les dotze, deia que al migdia era la millor hora per a dinar.

Ara però anem per una altra qüestió; la qüestió dels immigrants de terres espanyoles que vénen a treballar a "CASA NOSTRA", la d'aquella que d'un principi volen que els parlis en castellà, la d'aquella que troven absurd que, encara ara, ací, es parli català. Doncs, davant d'aquesta gent que volen el seu i no el nostre costum, com reaccionaria l'oncle Pau ? No ho sé, però sí que sé quina era la seva lògica i per tant estic segur que les paraules que diria no s'ellunyarien gaire d'aquestes: "A Catalunya sempre hem parlat català, ens agrada parlar-lo i sobre tot (i això ho recalcaria)

un any com l'altre, dels més llegits.

El 1.965, 25 lectors (17 noies i 8 nois) van llegir 66 llibres (gairebé el doble per lector) d'aquests 51 eren escrits en castellà, i 15 en català. Dels lectors 12 havien llegit en català.

EL BUTLLETÍ

Comptant tots el números que hem fet del nostre butlletí, resulta que només n'hem publicat 6, amb un total de 39 folis impresos. Els articles i notes que s'hi han publicat són les següens:

NOTES I COMENTARIS:

L'exposició de Nadal.- En pro i en contra de l'exposició de Nadal.- La Femosa antireligiosa? .- Una nota sense títol.- Una crida a tots els socis.- Resultat d'una enquesta.- Comentaris de l'enquesta.- Montsant, una experiència.- Balnaç d'una festa Major.

DE SARDANES:

Quatre notes sobre la marxa de la colla local i els articles: Sardanes a la Plaça i Dolç Esforç en marxa.

DE FUTBOL:

Quatre notes llargues sobre el campionat juvenil.

DE TEATRE:

Breu història del teatre artesenc.- Teatre infantil.- Diada.

DE LA BIBLIOTECA:

Una nota sobre el funcionament de la Biblioteca. I un comentari dels llibres , "PETROSKA, 38", i de "TIENDA CENTRAL".

DE L'HOMENATGE A POMPEU FABRA:

Tres articles sense títol.- Història de la llengua.- Els dialectes catalans.- La tasca.- El millor homenatge.

POESIES:

No em sabia pas greu.- Quan neix el socialisme.- Temor.- Com boirina.- La pau de la nit.- Dèsig de llibertat.- Com qualsevol pagès.

ARTICLES DE TEMA LLIURE:

La palmera cautiva.- Tarda de cafè.- No t'hi envoliqüis.- Retalla.- El secret de les espelmes.- Diàlec entre la bombeta i el corrent elèctric.- La flor de l'olivé.- Els anticossos.- La carta (conte nadalenc).- Parlem de política?.- Una història.- La guerra.

Amb tot i el posetiu que pot representar tots aquests escrits, hem de lamentar-nos del curt nombre de joves que hi han col.laborat.

i llums de ble... Entre les coses no antigues s'hi exposava una interessantíssima col·lecció de monedes internacionals. Amb tot l'interessant que era no va atreure la visita de gaire gent i és que la gran falta d'aquesta exposició era la de no fer-li una mica de propaganda; la gent ni se n'assabentà.

BIBLIOTECA

Repassant el fitxer de la Biblioteca en assabentem que els qui hi han vingut a buscar llibres han estat 61 lectors (39 noies i 22 nois) i han llegit un total de 108 llibres, dels quals 85 han estat llibres en castellà i 23 en català. 40 d'aquests lectors només han llegit llibres escrits en castellà, 12 n'han llegit en castellà i en català i 9 només en català.

Els llibres més llegits han estat el següens:

FITXA	TÍTOL	AUTOR	LECTORS
M-11	YO SOY FULANA DE TAL	A. DE LA IGLESIA	10
B-129	MIENTRAS LA CIUDAD DUERME	F. YERBY	8
B-42	LA COMPAÑERA	M. VAN DER MERRSCH	8
B-127	SIEMPRE EN CAPILLA	LUISA FORRELLAND	8
B-133	R. SELECCIONES	VARIS	7
B-141	CUERPOS Y ALMAS	M. VAN DER MERRSCH	6
B-123	TIERRA ENCIMA	A. VERTURA VAZQUEZ	6
B-130	UNA CHABOLA EN BILBAO	J.L. MARTIN VIGIL	6
B-31	EQUIPAJE DE ARENA	ANNM LANGFUS	5
B-43	CALLE MAYOR	SINCLAIR LEURVIS	5
B-44	LOS ORGANILLOS	HENRIR FRANÇOIS REY	5
B-111	AMOR CHECA Y MUERTE	A. RACHAUMANOUVA	5

i els llibres catalans més llegits han estat els següens:

D-57	QUAN L'AMOR NEIX	Dr. IOUBENROUX	3
D-38	EL VEL PINTAT	W. SOMMERST MAGHAN	3
D-61	CAUSAR-SE D'ESPERAR	JOAN FUSTER	2
D-31	JO NO SOC UN HOME LLIURE	P. ABRAHAMS	2
D-75	VENT DE L'EST V. de L'OEST	P. BUK	2
D-71	LLUM D'AGOST	V. FAULKNER	2
Dp66	PETROSKA, 38	J. AEMIONAU	2

L'últim any que tenim anotat el balanç de lectors de la Biblioteca és el 1.965, encara que durant aquests tres anys el nombre de lectors hagi augmentat no han canviat gens els gustos perquè els llibres més llegits l'any 65 segueixen la mateixa tònica dels d'ara i alguns com "LA COMPAÑERA" i "CUERPOS Y ALMAS" són, tant

BALANÇ D'ACTIVITATS

Hem acabat l'any 1.968, ara cal donar-li un cop d'ull i repassar tot el que hem fet de positiu durant tot l'any passat. No massa coses, reconeguem-ho, però bé cal que les assenyalem:

EXCURSIONS

durant el 1.968 no hem fet cap sortida a la qual es pugui dir excursió. El dilluns de Pasqua vam anar a menjar-nos la mona a Castell del Remei i a l'estiu vam anar a la platja de Salou. No, això no és excursions.

FUTBOL

Uns quants afeccionats a aquest esport, i per la bona marxa del C.F. Artesa vam creure que calia independitzar-lo de "La Femosa", es féu així. Ara el C.F. Artesa té ben prop de 150 socis que paguen una quota mensual de 15 pts.. Sembla, doncs, que la cosa marxa bé.

TEATRE

Tots recordareu la representació pel "Quadre escènic" de la Femosa de l'obra "El millor dependent del món". Fou un èxit. No va ésser possible preparar una altra obra, la qual cosa ha estat una llàstima. Ara en aquestes dates el "Quadre escènic" està assaijant una obra que esperem veure representada aviat.

SARDANES

La nostra colla "Dolç esforç" com a colla novella dins el campionat de les comarques accidentals va fer un bon paper. Sense haver pres part en tots els concursos aconseguí classificar-se en el lloc 18 (divuitè) comptant que al campionat hi participaven més de 40 colles i que tots els concursos eren puntuables, hem de sentir-nos, per ésser el primer any, ben satisfets. El banderó de la Colla ja està adornat amb moltes cinta-record de tots els concursos on ha pres part i a la Biblioteca estan exposats els 7 trofeus que ha guanyat durant la temporada.

Enguany, si Deu vol, sortirà als concursos una nova colla artesenca el nom de la qual serà el de "VINYA NOVA", el nom es tret de Vinyà Nou, una partida del nostre terme. A "VINYA NOVA" li desitgem molts anims i molta sort per el proper campionat sardanístic de les comarques accidentals.

L'EXPOSICIO DE NADAL

Una vegada més s'ha fet a la Biblioteca una exposició per ambientar aquestes festes de Nadal, aquesta vegada dedicada als objectes vells. Dins dels objectes exposats n'hi havia de molt interessants com, per exemple: fusells i pistoles, fusos i altres instruments de filar, capsos de rapè, quinqués